

Michał Sajewicz
Lublin

Popularne nazwiska patronimiczne z formantem *-uk* utworzone od imion pochodzenia łacińskiego w powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie

1. Uwagi wstępne

Proces kształtowania się nazwisk na Podlasiu zakończył się później niż na jednolitym etnicznie terytorium Korony¹.

„Stabilizacji systemu antroponimicznego dawnego Podlasia nie sprzyjały częste zmiany przynależności politycznej tych ziem oraz złożony i długotrwały proces ich zasiedlania przez ludność zróżnicowaną etnicznie, wyznaniowo i językowo”².

Zetknięcie się ze sobą na Podlasiu dwóch sąsiednich kultur – polskiej i ruskiej – i ich wzajemne przenikanie wpłynęły na ukształtowanie się na tym terenie specyficznego systemu antroponimicznego.

Antroponimia Podlasia wykazuje zróżnicowanie pod względem struktury miejscowych nazw osobowych. W związku z tym można na badanym obszarze pogranicznym wyodrębnić grupę antroponimów pochodzenia polskiego, wschodniosłowiańskiego (białoruskiego, ukraińskiego, rzadziej rosyjskiego), litewskiego, a także niemieckiego, żydowskiego i tatarskiego³.

Antroponimia badanego terenu różni się także pod względem charakteru występujących w nich podstaw słotwórczych. W zachodniej części Podlasia, którą zamieszkiwała głównie drobna szlachta mazowiecka, w tym również zubożała szlachta zagrodowa, dominowały imiona pochodzenia łacińskiego, a nazwiska tworzone najczęściej od toponimów i apelatywów. We wschodniej części Podlasia, którą przeważnie zamieszkiwali chłopci pochodzenia ruskiego, zdecydowanie przeważały imiona pochodzenia greckiego i bazujące na nich nazwiska o charakterze patronimicznym⁴.

¹ L. D a c e w i c z, *Antroponimia Białegostoku XVII–XVIII wieku*, Białystok 2001, s. 26;

² M. S a j e w i c z, *Nazwiska patronimiczne z formantem -uk w powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie na tle ogólnopolskim*, Lublin 2013, s. 13.

³ L. D a c e w i c z, *op. cit.*, s. 9; Z. A b r a m o w i c z, *Antroponimia białostocka jako pomost między tradycją wschodnią i zachodnią* [w:] *Studia z językoznawstwa słowiańskiego*, red. M. Ł e s i ó w, M. S a j e w i c z, Lublin 1995, s. 115–124.

⁴ P. Z ł o t k o w s k i, *Etniczno-kulturowa specyfika historycznej antroponimii okolic Brańska na Podlasiu*, „Acta Albaruthenica” 2007, t. 7, s. 287–294.

Ludność chłopska pochodzenia ruskiego najczęściej nosiła imiona świętych czczonych w Cerkwi wschodniej. Były to przeważnie imiona pochodzenia greckiego, hebrajskiego i łacińskiego. Imiona kanoniczne, „adaptując się na gruncie słowiańskim, poddane zostały transformacji dopasowującej je do struktury fonetycznej przyjmującego systemu językowego”⁵. Formy skrócone imion cerkiewnych, bardzo rozpowszechnione w okresie formowania się na Podlasiu nazwisk, a dzisiaj już często zapomniane, nie zniknęły bezpowrotnie, utrwaliły się bowiem w nazwiskach mieszkańców tego regionu.

Zdecydowana większość nazwisk mieszkańców wschodniej Białostocczyzny bazuje na imionach pochodzenia greckiego, por. np. *Aleksandruk, Aleksiejuk, Andrejuk, Artemiuk, Awksentijuk, Bazyluk, Charytoniuk, Chilimoniuk, Dmitruk, Filimoniuk, Filipiuk, Fiłoniuk, Firsziuk, Gierasimiuk, Giermaniuk, Grygoruk, Haponiuk, Karpiuk, Kiryluk, Kononiuk, Nesteruk, Niczyporuk, Nikołajuk, Oniszcuk, Ostapczuk, Panasiuk, Parfieniuk, Pilipiuk, Prokopiuk, Sidoruk, Tarasiuk, Tichoniuk, Trofimiuk, Wasiluk*, rzadziej hebrajskiego, por. np. *Adamczuk, Daniluk, Gawryluk, Iliaszuk, Iwaniuk, Jakimiuk, Nazaruk, Ochryciuk, Ochrymiuk, Sacharczuk, Dawidziuk, Osipczuk, Matysiuk, Michalczuk, Michaluk, Misiejuk, Weremiuk*, i łacińskiego, por. *Antoniuk, Banasiuk, Błaszczuk, Benediuk, Bonifatiuk, Ignaciuk, Kondraciuk, Korneluk, Korniluk, Kryszipiniuk, Łukaszuk, Maksymiuk, Marczuk, Martyniuk, Pawliczuk, Pawluczuk, Romaniuk, Romańczuk, Selewestruk, Siewiesiuk, Walczuk, Waluk, Wiktoruk*. Do sporadycznych należą natomiast nazwiska nawiązujące do imion pochodzenia aramejskiego, celtyckiego, egipskiego, germańskiego i perskiego, por. np. *Bołtro-miuk, Bołtruczuk, Bowtruczuk, Chomaciuk, Chomczuk, Chomiuk, Franczuk, Kazberuk, Kiryziuk, Korolczuk, Ryszczuk, Tomaszuk, Tomczuk*. Nie należą do licznych również imiona pochodzenia słowiańskiego, por. *Kazimierczuk, Kazimieruk, Kazimiruk, Stanisławiuk, Stańczuk, Wojcieszuk, Wojszczuk*⁶.

Ukształtowane w XVI–XVIII w. nazwiska ludności ruskojęzycznej północnego Podlasia ulegały z czasem nieznacznym modyfikacjom.

„Liczne nazwiska zmodyfikowane (tzw. transformowane) powstały w okresie zaborów na skutek świadomego działania urzędników państw zaborczych, którzy starali się o to, żeby zapis imion i nazwisk obywateli dawnej Rzeczypospolitej nie odbiegał zbyt od norm ortograficznych obowiązujących wówczas języków urzędowych – rosyjskiego i niemieckiego”⁷.

Powstawaniu nazwisk transformowanych ludności podlaskiej sprzyjała ponadto ukształtowana po 1839 roku (likwidacja Kościoła unickiego) odmienna sytuacja polityczna i religijna Podlasia północnego i południowego. Na Podlasiu

⁵ B. T i c h o n i u k, *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od XVI wieku do roku 1839*, Zielona Góra, s. 15.

⁶ Przytoczone wyżej nazwiska zostały zaczerpnięte z: M. Sajewicz, *Nazwiska patronimiczne...*

⁷ M. S a j e w i c z, *Nazwiska patronimiczne...*, s. 21; por. także B. T i c h o n i u k, *Transformacja nazwisk wschodniosłowiańskich w Polsce na przykładzie niektórych struktur antroponimicznych z sufiksem -uk/-czuk [w:] Ze studiów nad językami i literaturami wschodniosłowiańskimi*, red. B. T i c h o n i u k, W. W i l c z y Ń s k i, Zielona Góra 2004, s. 160.

północnym, gdzie dominującą rolę odgrywała Cerkiew prawosławna, częściej mieliśmy do czynienia z russyfikacją nazwisk miejscowej ludności, a na Podlasiu południowym z ich polonizacją⁸.

Następne regulacje prawne dotyczące nazwisk przeprowadziły już władze niepodległej II Rzeczypospolitej – w 1926 roku dla mieszkańców dawnego zaboru rosyjskiego, a w 1928 roku dla byłego zaboru austriackiego.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości urzędnicy państwowi niejednokrotnie błędnie odczytywali zapis nazwiska w dokumentach sporządzonych w języku zaborcy, dlatego pojawiło się wówczas wiele nazwisk zniekształconych przy próbie ich repolonizacji⁹.

Mimo istnienia nazw zmodyfikowanych, które powstały na skutek różnego rodzaju zmian świadomych lub nieświadomych, wprowadzanych przez kancelistów, ukształtowany głównie w XVI–XVIII w. system nazwiskowy społeczności prawosławnych północnego Podlasia zachował, w odróżnieniu od systemu imienniczego¹⁰, swój pierwotny, wschodniosłowiański charakter¹¹.

2. Cel artykułu

Celem artykułu jest omówienie popularnych nazwisk patronimicznych z formantem -uk utworzonych od imion pochodzenia łacińskiego, którymi posługują się mieszkańcy powiatu hajnowskiego na Białostocczyźnie¹².

Spośród 440 poddanych analizie nazwisk patronimicznych wyodrębniono około 90 tego typu nazwisk, co stanowi około 21% ogółu nazwisk patronimicznych z formantem -uk¹³.

Przedmiotem analizy są tylko te nazwiska, które nosi ponad 50 mieszkańców badanego powiatu, zamieszkiwanego w większości przez ludność prawosławną, posługującą się na co dzień gwarą białoruską lub ukraińską, czasem także mieszaną¹⁴.

⁸ Por. B. T i c h o n i u k, *op. cit.*, s. 159.

⁹ *Ibidem*, s. 160–161.

¹⁰ System imienniczy badanych społeczności prawosławnych w ciągu ostatnich dziesięcioleci znacznym stopniu upodobił się do systemu imienniczego grupy większościowej, por. M. S a j e w i c z, *Zmiany w imiennictwie osobowym prawosławnych społeczności powiatu hajnowskiego na Białostocczyźnie*, „*Studia Białorutenistyczne*” 2007, t. 1, s. 333–360.

¹¹ M. S a j e w i c z, *Nazwiska patronimiczne...*, s. 10.

¹² Nazwiska patronimiczne na -uk utworzone od imion pochodzenia greckiego i hebrajskiego, którymi posługują się mieszkańcy powiatu hajnowskiego, omówiono w artykułach: M. S a j e w i c z, *Popularne nazwiska patronimiczne na -uk utworzone od imion pochodzenia hebrajskiego w pow. hajnowskim na Białostocczyźnie* [w:] *Z zagadnień językoznawstwa słowiańskiego. Tom dedykowany Profesorowi Stefanowi Warchołowi*, red. F. C z y ż e w s k i, Lublin 2011, s. 239–258; M. S a j e w i c z, *Najbardziej popularne w pow. hajnowskim na Białostocczyźnie nazwiska patronimiczne z formantem -uk utworzone od imion pochodzenia greckiego*, „*Studia Białorutenistyczne*” 2012, t. 6, s. 275–298.

¹³ Zauważmy, że 50% poddanych analizie nazwisk stanowią nazwiska utworzone od imion pochodzenia greckiego, 23% od imion pochodzenia hebrajskiego, 4% od imion pochodzenia słowiańskiego, 2% od imion pochodzenia aramejskiego, celtyckiego, egipskiego, germańskiego, perskiego.

¹⁴ *Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostocczyzny*, t. 1, *Mapy lingwistyczne*, red. S. G l i n k a, A. O b r ę b s k a - J a b ł o Ń s k a, J. S i a t k o w s k i, Wrocław 1980, s. 122–123;

Autor artykułu postawił przed sobą następujące cele szczegółowe:

- ustalenie liczby osób noszących dane nazwisko w Polsce;
- ustalenie liczby powiatów i większych miast, w których zamieszkują osoby noszące dane nazwisko;
- ustalenie powiatów i miast, w których badane nazwisko jest najbardziej rozpowszechnione;
- ustalenie głównych skupisk osób noszących dane nazwisko w Polsce wschodniej;
- ustalenie liczby osób noszących dane nazwisko w powiecie hajnowskim;
- ustalenie odsetka nosicieli badanego nazwiska w powiecie hajnowskim na tle ogólnopolskim;
- ustalenie miejsca powiatu hajnowskiego pod względem liczby osób noszących nazwisko w Polsce;
- ustalenie etymologii analizowanego nazwiska;
- opis adaptacji imienia, na którym zostało oparte nazwisko, do przyjmującego systemu językowego;
- przedstawienie krótkiego opisu funkcjonowania nazwiska;
- podanie odpowiedników imienia, na którym bazuje nazwisko, w sąsiednich językach literackich.

3. Materiał

W artykule wykorzystano materiał antroponimiczny zamieszczony na stronie internetowej www.futrega.org/etc/nazwiska.html¹⁵. Spośród zamieszczonych na stronie około 400 tysięcy nazwisk używanych w Polsce wyodrębniono te, które powstały na bazie form patronimicznych i zawierają wschodniosłowiański formant *-uk*, a następnie w oparciu o portal *Moikrewni.pl* (www.moikrewni.pl/mapa/)¹⁶ ustalono, które z wyodrębnionych nazwisk występują w województwie hajnowskim, i w oparciu o portal *Moikrewni.pl* i portal Serwisu heraldycznego ODWP w Puławach (www.herby.com.pl/naz_query.html)¹⁷ określono liczebność tych nazwisk w powiecie hajnowskim i w całym kraju.

M. S a j e w i c z, *O białorusko-ukraińskiej granicy językowej na Białostocczyźnie* [w:] *Ze studiów nad gwarami wschodniosłowiańskimi w Polsce*, red. F. C z y ż e w s k i, M. Ł e s i ó w, Lublin 1997, s. 91–107.

¹⁵ Na stronie internetowej www.futrega.org/etc/nazwiska.html zamieszczono wykaz najbardziej popularnych w Polsce (ok. 20 000) oraz pełny wykaz nazwisk w układzie frekwencyjnym (ok. 400 000); por. także pełny wykaz nazwisk Polaków w układzie alfabetycznym zamieszczony na stronie internetowej <http://genealogia.com.pl/genealogia/nazwiska/index.htm>

¹⁶ Strona www.moikrewni.pl/mapa/ zawiera ponad 300 000 nazwisk i mapę, która pokazuje ich występowanie we wszystkich powiatach i większych miastach Polski.

¹⁷ Strona www.herby.com.pl/naz_query.html to wyszukiwarka nazwisk Polaków z podziałem na poszczególne województwa. Jest to internetowa wersja *Słownika nazwisk współcześnie w Polsce używanych* wydanej pod red. prof. K. Rymuta (Kraków 1992).

4. Opis popularnych nazwisk patronimicznych z formantem -uk utworzonych od imion pochodzenia łacińskiego występujących na terenie powiatu hajnowskiego

1. ROMANIUK

- ◆ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 5181 [MK – Romaniuk];
- ◆ osoby noszące nazwisko zamieszkują w: 230 powiatach i miastach [MK – Romaniuk];
- ◆ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. Lublin; B. pow. parczewski, pow. bialski, Biała Podlaska, pow. łosicki, pow. siemiatycki, pow. bielski, pow. hajnowski, Białystok [MK – Romaniuk];
- ◆ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 360 [MK – Romaniuk];
- ◆ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 6,95%;
- ◆ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 3;
- ◆ etymologia nazwiska: **Romaniuk** ≤ od patr. *Romaniuk* ≤ podl. *Roman*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Romanus*, por. przymiotnik *romanus* 'rzymski', cerk. *Роман*, pol. *Roman* [NPSHE], [NPR], [GEN], [IF], [PΦ], [CPΦ], [ЕИЗΠ], [МИ], [CAVI], [CBI], [BIJ], [CYI];
- ◆ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Roman* – imię zostało przejęte przez gwary podlaskie bez zmian w formie graficznej;
- ◆ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Romaniuk* jest najczęściej notowane [MK – Romaniuk]:
 - w woj. podlaskim: b. często – pow. hajnowski (360), Białystok (226), często – pow. bielski (183), średnio – pow. siemiatycki (135), rzadko (51–100) – pow. białostocki, sporadycznie (1–50) – pow. augustowski, pow. grajewski, Łomża, pow. łomżyński, pow. sokólski, pow. zambrowski;
 - w woj. lubelskim: b. często – pow. bialski (530), Biała Podlaska (367), średnio – pow. parczewski (128), Lublin (106), rzadko – Chełm, pow. radzyński, pow. włodawski, sporadycznie (1–50) – pow. biłgorajski, pow. chełmski, pow. hrubieszowski, pow. janowski, pow. krasnostawski, pow. lubartowski, pow. lubelski, pow. łęczyński, pow. łukowski, pow. puławski, pow. rycki, pow. świdnicki, pow. tomaszowski, pow. zamojski, Zamość;
 - w woj. mazowieckim: b. często – Warszawa (255), Łosice (215), rzadko (51–100) – Siedlce, pow. sokołowski, sporadycznie (1–50) – pow. grodziski, pow. grójecki, pow. legionowski, pow. mławski, Ostrołęka, pow. otwocki, pow. nowodworski, Płock, pow. płocki, pow. siedlecki, pow. piaszczyński, pow. pruszkowski, pow. przysuski, Radom, pow. sochaczewski, pow. węgrowski, pow. wołomiński, pow. zachodni warszawski, pow. żyrardowski;
 - badane nazwisko rzadziej występuje [MK – Romaniuk]:
 - w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;

- w miejscowych gwarach badane nazwisko jest wymawiane w zróżnicowany sposób: gwary ukraińskie – *Roman''uk*, gwary białoruskie – *Raman''uk*; zapis badanego nazwiska nie oddaje jego wymowy w gwarach białoruskich powiatu hajnowskiego, nie odzwierciedla bowiem białoruskiego akania, por. *Ram'an*;
- w badanym powiecie występują również nazwiska: *Romańczuk*, *Romanczuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Roman* [Польск. им.], ros. *Роман* [Рус. им.], błrs. *Раман* [Бел. им.], ukr. *Роман* [Укр. им.].

2. PAWLUCZUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 2217 [MK – Pawluczuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 131 powiatach i miastach [MK – Pawluczuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: pow. bialski, Biała Podlaska, pow. siemiatycki, pow. bielski, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok [MK – Pawluczuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 206 [MK – Pawluczuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 9,29%;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 4;
- ♦ etymologia nazwiska: **Pawluczuk** ≤ patr. *Pawluczuk* ≤ podl. *Pawluk* [IF], por. także podl. *Pawoł*, pol. *Paweł*; imię pochodzenia łacińskiego, por. rodowe imię rzymskie *Paulus* 'mały', gr. *Paulos*, cerk. *Павел* [NPSHE], [NPR], [GEN], [IF], [SHNO], [ЕИЗП], [БАС], [САУІ], [СБІ], [СУІ];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Pawluk* ≤ *Paweł*, *Pawieł* – alternacja spółgłoskowa w : w', t : l', możliwa alternacja samogłoskowa e : Ø, por. cerk. *Павел*, ros. *Павел*, dodanie sufiksu *-uk*;
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Pawluczuk* jest najczęściej używane [MK – Pawluczuk]:
 - w woj. podlaskim: b. często – Białystok (363), pow. bielski (250), pow. hajnowski, (206), pow. białostocki (116), często – pow. siemiatycki (77), sporadycznie (1–25) – pow. moniecki, pow. sokólski, pow. zambrowski;
 - w woj. lubelskim: b. często – pow. bialski (232), Biała Podlaska (103), rzadko (26–50) – pow. radzyński (40), pow. włodawski, sporadycznie (1–25) – pow. krasnostawski, pow. lubartowski, pow. lubelski, Lublin, pow. łukowski, pow. łęczyński, pow. parczewski, pow. świdnicki, pow. zamojski;
 - w woj. mazowieckim: często – Warszawa (81), sporadycznie (1–25) – pow. ciechanowski, pow. gostyniński, pow. grodziski, pow. kozienicki, pow. legionowski, pow. łosicki, pow. makowski, pow. miński, pow. nowodworski, Ostrołęka, pow. ostrowski, pow. otwocki, pow. piaseczyński, pow. pruszkowski, pow. przasnyski, Siedlce, pow. sochaczewski, pow. sokołowski, pow. zachodni warszawski, pow. węgorzewski, pow. wołomiński, pow. żuromiński, pow. żyrardowski;
 - badane nazwisko jest mniej popularne [MK – Pawluczuk]:

- w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
- w miejscowych gwarach badane nazwisko jest wymawiane w zróżnicowany sposób: gwary ukraińskie – *Pavl'uč'uk* (najczęściej w dwuwargowe), gwary białoruskie – *Паўл'уч'ук* (*u* niezgłoskotwórcze); nazwisko urzędowe wymienionych cech fonetycznych nie oddaje;
- nazwisko *Pawliuczuk* rzadko ulegało transformacji, por. sporadyczne wprowadzanie zbędnej litery podczas transliteracji wschodniosłowiańskiej części -лю-, por. *Павлючук* : *Pawliuczuk*;
- w pow. hajnowskim występują również nazwiska: *Pawluk*, *Pawelczuk*, *Pawliczuk*, *Paliczuk*, *Pasiuk*, *Paszczuk*.
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Paweł* [Польск. им.], ros. *Павел* [Рус. им.], błrs. *Павел*, f. lud. *Паўла*, *Паўлюк* [Бел. им.], ukr. *Павло* [Укр. им.].

3. LEONIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 750 [MK – Leoniuk], 598 [SH-G];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 43 powiatach i miastach [MK – Leoniuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: pow. bialski, pow. siemiatycki, pow. bielski, pow. hajnowski, Białystok [MK – Leoniuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 190 [MK – Leoniuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 25,3%;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 1;
- ♦ etymologia nazwiska: **Leoniuk** ≤ patr. *Leoniuk* ≤ podl. *Leon* [IF]; por. podl. *Lewoń*, *Liwoń*, pol. *Leon*, ros. *Leon* (niegdyś w języku rosyjskim imię rzadkie, następnie zanikło) było używane obok *Lew* (dosłowne tłumaczenie gr. λέων 'lew'), gr. Λέων (*Leōn*), por. λέων 'lew', łac. *Leo* 'ts' ≥ *Leon*, por. formy zależne ze spółgłoską -n-, np. Gen. *leonis*, stąd łac. *Leon*, *Leonis*; ze starą formą *Leon* w językach wschodniosłowiańskich może pokrywać się skrócona forma takich imion, jak *Leontij*, *Leonid* i in.¹⁸; formy *Leo* i *Leon* są rozpowszechnione w łacińskim kręgu kulturowym, pojawiały się także w krajach wschł., zwłaszcza na Białorusi i Ukrainie, pod wpływem polskim [NPSHE], [NPR], [GEN], [IF], [WKI], [SHNO], [EIZP], [CHΦPI], [BAC], [CAVI], [CBI], [BIL], [CYI];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Leon* [IF] – imię ukształtowało się najprawdopodobniej pod wpływem języka polskiego, por. pol. *Leon* (cerk. *Leon* zanikło dość wcześnie);
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Leoniuk* jest najbardziej popularne [MK – Leoniuk];

¹⁸ „[...] Леон (из лат. *leo* - 'лев'; латинский язык, как и греческий, имел основу косвенных падежей на -н(н), в данном случае родительный падеж *leonis*, поэтому здесь -н-). Имя было у русских редким, а позже – совсем вышло из употребления, но с ним смешалась краткая форма от других канонических имен – Леонтий и Леонид с той же латинской основой”, *Словарь русских фамилий* [online], www.nazovite.ru/rus_lastnames/

- w woj. podlaskim: b. często – pow. hajnowski (190), pow. siemiatycki (130), pow. bielski (93), Białystok (82), rzadko – pow. białostocki (16), sporadycznie (1–10) – Suwałki, pow. wysokomazowiecki;
- badane nazwisko rzadziej jest notowane [MK – Leoniuk]:
 - w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim;
- w miejscowych gwarach jest wymawiane w odmienny sposób: w gwarach ukraińskich – *L'eon''uk*, w gwarach białoruskich – *L'ean''uk*, *L'evan''uk*, *L'ivan''uk*; nazwisko urzędowe nie oddaje jego wymowy w gwarach białoruskich powiatu hajnowskiego;
- imię *Leon*, będące podstawą słowotwórczą badanego nazwiska, jest kojarzone przez miejscową ludność z imieniem oficjalnym, polskim; chociaż było używane w dalekiej przeszłości w języku rosyjskim (zastąpione imieniem *Lew*) i występuje współcześnie w języku ukraińskim; w pow. hajnowskim jest natomiast często używana, zwłaszcza w części północno-wschodniej, forma *Lewoń*, *Liwoń*, *Lawoń*, por. także funkcjonujące tu nazwisko *Lewoniuk* [MK – Lewoniuk];
- w pow. hajnowskim występują także nazwiska: *Leonczuk*, *Leończuk*, *Lewczuk*, *Lewoniuk*, *Lewszuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Leon* [Польск. им.], ros. *Лев* [Рус. им.], błrs. *Леў*, war. im. *Lawon* [Бел. им.], ukr. *Лев*, war. im. *Леон* [Укр. им.].

4. ROMAŃCZUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 3515 [MK – Romańczuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują w: 210 powiatach i miastach [MK – Romańczuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. pow. tomaszowski, pow. zamojski, B. pow. parczewski, pow. bialski, C. pow. sokołowski, D. pow. bielski, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok, E. pow. augustowski [MK – Romańczuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 156 [MK – Romańczuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 4,42%;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 4;
- ♦ etymologia nazwiska: **Romańczuk** ≤ od patr. *Romańczuk* ≤ podl. *Romanko* [IF] ≤ *Roman* [IF]; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Romanus*, por. *romanus* 'rzymski', cerk. *Роман*, pol. *Roman* [NPSHE], [NPR], [GEN], [IF], [PФ], [CPФ], [ЕИЗП], [БАУ], [САУ], [СУ];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Romanko* ≤ cerk. *Roman* – brak cech transformacji imienia;
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Romańczuk* jest używane głównie [MK – Romańczuk]:
 - w woj. podlaskim: b. często – Białystok (203), pow. hajnowski (156), pow. białostocki (101), średnio (51–75) – pow. augustowski (74), pow.

- bielski, rzadko (26–50) – pow. siemiatycki, sporadycznie (1–25) – pow. grajewski, pow. kolneński, pow. sejneński, pow. sokólski, Suwałki, pow. wysokomazowiecki;
- w woj. lubelskim: b. często – pow. tomaszowski (241), pow. parczewski (105), średnio (51–75) – pow. bialski, pow. zamojski, rzadko (26–50) – Biała Podlaska, pow. chełmski, pow. hrubieszowski, pow. lubartowski, Lublin, pow. łączyński, sporadycznie (1–25) – pow. biłgorajski, Chełm, pow. krasnostawski, pow. kraśnicki, pow. lubelski, pow. łukowski, pow. puławski, pow. świdnicki, pow. włodawski, Zamość;
- w woj. mazowieckim: b. często – pow. sokołowski (165), Warszawa (149), rzadko (26–50) – Siedlce, pow. wołomiński, sporadycznie (1–25) – pow. grodziski, pow. legionowski, pow. miński, pow. ostrowski, pow. otwocki, pow. piaseczyński, pow. pruszkowski, Radom, pow. siedlecki, pow. sochaczewski, pow. węgrowski, pow. zachodni warszawski;
- badane nazwisko znacznie rzadziej występuje [MK – Romańczuk]:
 - w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, opolskim, małopolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-pomorskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim,
- w miejscowych gwarach badane nazwisko jest wymawiane w odmienny sposób: gwary ukraińskie – *Romanč'uk*, gwary białoruskie – *Ramanč'uk*; nazwisko urzędowe nie oddaje białoruskiego akana;
- miękkie *n* w nazwisku urzędowym *Romańczuk* należy traktować jako spolszczenie;
- w pow. hajnowskim występują również nazwiska: *Romaniuk*, *Romanczuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Roman* [Польск. им.], ros. *Роман* [Рус. им.], błrs. *Раман* [Бел. им.], ukr. *Роман* [Укр. им.].

5. MARTYNIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 2210 [MK – Martyniuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 142 powiatach i miastach [MK – Martyniuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. pow. tomaszowski, pow. hrubieszowski, pow. chełmski, Chełm, B. Lublin; C. pow. bialski, Biała Podlaska, pow. siemiatycki, pow. bielski, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok [MK – Martyniuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 137 [MK – Martyniuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 6,20 %;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 4;
- ♦ etymologia nazwiska: **Martyniuk** ≤ *Martyniuk* ≤ podl. *Martyn* [IF], por. także *Martin*, *Marcin*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Martinus* ≤ *Mars*, gen. *Martis*, 'Bóg wojny' i suf. -*īnus*, pierwotne znaczenie 'należący do Boga wojny', cerk. *Мартин* [NPSHE], [NPR], [GEN], [IF], [KNI], [СПЛИ], [ЕИЗП], [САУ], [БАУ], [СБІ], [СВІ];

- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Martyn* – oboczność spółgłoska palatalna : niepalatalna (*t'* : *t*), por. cerk. *Martin*, ukr. *Martyn* [IF];
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Martyniuk* jest najczęściej używane [MK – Martyniuk]:
 - w woj. podlaskim: b. często – Białystok (147), pow. hajnowski (137), pow. bielski (113), średnio (41–60) – pow. białostocki (56), pow. siemiatycki, sporadycznie (1–20) – pow. moniecki, pow. sokólski, Suwałki;
 - w woj. lubelskim: b. często – pow. hrubieszowski (177), pow. bialski (158), średnio (41–60) – Lublin (57), pow. tomaszowski (56), Biała Podlaska (55). Chełm, chełmski, rzadko (21–40) – pow. lubartowski, pow. włodawski, pow. zamojski, Zamość; sporadycznie (1–20) – pow. janowski, pow. krasnostawski, pow. kraśnicki, pow. łukowski, pow. parczewski, pow. puławski, pow. radzyński, pow. świdnicki;
 - w woj. mazowieckim: średnio – Warszawa (54), sporadycznie (1–20) – pow. ciechanowski, pow. legionowski, pow. miński, pow. otwocki, piaseczyński, Płock, pow. pruszkowski, pow. pułtuski, Radom, pow. radomski, Siedlce, pow. przasnyski, pow. zachodni warszawski;
 - badane nazwisko występuje znacznie rzadziej [MK – Martyniuk]:
 - w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim; małopolskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
 - w miejscowych gwarach badane nazwisko jest wymawiane w zróżnicowany sposób: gwary ukraińskie – *Martyn'uk*, *Mart'in'uk*, gwary białoruskie – *Marc'in'uk*, czasem – pod wpływem formy urzędowej nazwiska – *Martyn'uk*; nazwisko oficjalne nie oddaje jego wymowy w części gwar ukraińskich i białoruskich;
 - w pow. hajnowskim badane nazwisko bazuje na imieniu *Martyn*, które funkcjonuje w języku ukraińskim jako imię urzędowe, a w języku białoruskim jako wariant imienia urzędowego; na terenie pow. hajnowskiego występują różne warianty fonetyczne imion pochodzących do cerk. *Martin* ≤ łac. *Martinus*, por. *Marcin*, *Martin*, *Martyn*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Marcin* (Польск. им.), ros. *Мартин*, f. lud. *Мартын* (Рус. им.), błrs. *Марцін*, war. im. *Мартын* (Бел. им.), ukr. *Мартин* (Укр. им.).

6. ŁUKASZUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 2615 [MK – Łukaszuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 133 powiatach i miastach [MK – Łukaszuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. Lublin, pow. świdnicki, pow. chełmski; B. pow. radzyński, pow. bialski, Biała Podlaska, pow. łosicki; C. pow. bielski, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok [MK – Łukaszuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 126 [MK – Łukaszuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 7,80 %;

- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 5
- ♦ etymologia nazwiska: **Łukaszuk** ≤ patr. *Łukaszuk* ≤ podl. *Łukasz* [IF]; por. pol. *Łukasz*, błrs. *Łukasz*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Lucas* 'niosący światło', z *lux*, gen. *lūcis* 'światło', gr. *Loukas*, cerk. *Лька* [NPSHE], [NPR], [GEN], [IF], [CPΦ], [EИЗП], [BAУ], [CAУI], [BYI], [CBI], [CYI];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: *Łukasz* ≤ *Łuka* – por. *Łuka* + suf. -asz [3ИФ], por. cerk. i ros. *Łuka*, błrs. i ukr. *Łuka*, *Łukasz*, w języku polskim *Łukasz*;
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Łukaszuk* jest najczęściej notowane [MK – Łukaszuk]:
 - w woj. lubelskim: b. często – Biała Podlaska (398), pow. bialski (177), pow. chełmski (107), średnio (51–75) – Świdnik (71), Lublin, pow. radzyński, rzadko (26–50) – pow. parczewski, pow. włodawski;
 - w woj. podlaskim: b. często – Białystok (149), pow. hajnowski (126), pow. białostocki (125), często – pow. bielski (85), rzadko (26–50) – pow. siemiatycki, pow. sokółski, Suwałki;
 - w woj. mazowieckim: b. często – Łosice (139), Warszawa (126), rzadko (26–50) – Siedlce, sporadycznie (1–25) – pow. garwoliński, pow. grodziski, pow. miński, pow. nowodworski, Radom, pow. radomski, piaseczyński, Płock, pruszkowski, pow. siedlecki, pow. zachodni warszawski, pow. zwolenński;
 - badane nazwisko jest znacznie rzadziej używane [MK – Łukaszuk]:
 - w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
 - w miejscowych gwarach badane nazwisko jest wymawiane jednakowo: *Łukaś'uk*;
 - nazwisko *Łukaszuk* ukształtowało się na badanym terenie najprawdopodobniej pod wpływem polszczyzny, por. pol. *Łukasz*, nie jest jednak wykluczone, że mogło się uformować na bazie wschodniosłowiańskiego imienia *Łuka*, zwłaszcza na Białorusi i Ukrainie – bez wpływu języka polskiego, por. wschł. *Łuk(a)* + suf. -asz [CBI], [CYI], [BAC];
 - w pow. hajnowskim występują również nazwiska: *Łuszczuk*, *Łuciuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Łukasz* [Польск. им.], ros. *Лука* [Рус. им.], błrs. *Лука*, f. lud. *Лукаш* [Бел. им.], ukr. *Лука*, war. im. *Лукаш* [Укр. им.].

7. ANTONIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 2054 [MK – Antoniuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 147 powiatach i miastach [MK – Antoniuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. pow. hrubieszowski; B. pow. parczewski, pow. radzyński, pow. bialski; C. pow. bielski, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok [MK – Antoniuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 106 [MK – Antoniuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 5,16 %;

- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 3;
- ♦ etymologia nazwiska **Antoniuk** ≤ patr. *Antoniuk* ≤ podl. *Anton*, *Antoni* [IF], por. pol. *Antoni*; imię pochodzenia łacińskiego, por. *Antonius*, rzymskie imię rodowe, lub *άνθος* (*antos*) 'kwiat', cerk. *Антоніў* [NPSHE], [NPR], [GEN], [IF], [KNI], [NIG], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [САУІ], [СУП], [СУІ], [ДУП];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Anton* – oboczność *n' : n*, odrzucenie części wygłosowej imienia cerkiewnego, cerk. *Antonij*;
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Antoniuk* występuje głównie [MK – Antoniuk]:
 - w woj. podlaskim: b. często – Białystok (232), pow. hajnowski (106), pow. bielski (98), pow. białostocki (95), sporadycznie (1–20) – Łomża, pow. łomżyński, pow. siemiatycki, pow. sokólski, Suwałki, pow. wysokomazowiecki;
 - w woj. lubelskim: b. często – pow. bialski (218), często – pow. hrubieszowski (80), pow. parczewski (65), średnio – pow. radzyński (50), Biała Podlaska (43), rzadko (21–40) – pow. krasnostawski, Lublin, pow. włodawski sporadycznie (1–20) – pow. hrubieszowski, pow. kraśnicki, pow. lubartowski, pow. łukowski, pow. puławski, pow. tomaszowski, pow. zamojski;
 - w woj. mazowieckim: często – Warszawa (59), rzadko (21–40) – pow. łosicki, pow. węgrowski, sporadycznie (1–20) – pow. ciechanowski, pow. legionowski, pow. nowodworski, pow. piaseczyński, pow. płoński, pow. pruszkowski, Radom, Siedlce, pow. sochaczewski, pow. wołomiński;
 - badane nazwisko jest mniej popularne [MK – Antoniuk]:
 - w woj. małopolskim, dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-pomorskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
 - w miejscowych gwarach badane nazwisko jest wymawiane w zróżnicowany sposób: gwary ukraińskie – *Anton'uk*, gwary białoruskie – *Antan'uk*; nazwisko urzędowe nie oddaje białoruskiej wymowy akającej;
 - w pow. hajnowskim występuje również nazwisko *Antosiuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Antoni* [Польск. им.], ros. *Антон* [Рус. им.], błrs. *Антон* [Бел. им.], ukr. *Антон*, war. i m. *Антін*, *Антоній* [Укр. им.].

8. OWERCZUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 286 [MK – Owerczuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 23 powiatach i miastach [MK – Owerczuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: pow. siemiatycki, pow. bielski, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok [MK – Owerczuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 96 [MK – Owerczuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 33,57 %;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 1;

- ♦ etymologia nazwiska: **Owerczuk** ≤ patr. *Owerczuk* ≤ podl. *Owerko* [IF], por. także pod. *Owierko* [IF]; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Avercius*, por. *āverto* 'zmuszać do ucieczki'¹⁹, cerk. *Аверкуй* [NPSHE], [СНФРИ], [СРЛИ], [ЕИЗП], [РФПЭС], [СБІ], [САУІ], [СУП], [СУІ];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Owerko* – wymiana początkowych samogłosek imienia *a* : *o*, wymiana spółgłosek *w'* : *w*, *k'* : *k*, odrzucenie elementu wygłosowego *-ij*, dodanie do formy skróconej elementu fleksyjnego *-o*, por. cerk. i ros. *Awierkij* [IF];
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Owerczuk* występuje głównie [MK – Owerczuk];
 - woj. podlaskim: b. często – pow. hajnowski (96), pow. bielski (55), Białystok (28), pow. białostocki (17), często – pow. siemiatycki (10), sporadycznie (1–3) – pow. sokólski;
 - badane nazwisko jest rzadziej notowane [MK – Owerczuk]:
 - w woj. mazowieckim, lubelskim, pomorskim, śląskim, łódzkim, opolskim, podkarpackim, dolnośląskim, lubuskim, kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim;
 - badane nazwisko w miejscowych gwarach wschodniosłowiańskich jest wymawiane w zróżnicowany sposób: gwary ukraińskie – *Overč'uk*, gwary białoruskie – *Avarč'uk*, *Aw'erč'uk*; nazwisko urzędowe oddaje dokładnie wymowę ukraińską, nie uwzględnia natomiast podstawowych cech wymowy białoruskiej – akana oraz zmiękczenia spółgłoski *w* przed samogłoską *e*;
 - w pow. hajnowskim występuje również nazwisko *Owierczuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Abercjusz* [Польск. им.], [IF], ros. *Аверкуй* [Рус. им.], białr. *Аверкіў*, f. lud. *Аверка* [Бел. им.], ukr. *Оверкій*, war. im. *Аверкіў*, f. lud. *Оверко* [Укр. им.].

9. KONDRATIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 620 [MK – Kondratiuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 63 powiatach i miastach [MK – Kondratiuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. pow. hrubieszowski; B. pow. krasnostawski; B. Lublin; C. pow. włodawski, pow. bialski, Biała Podlaska, pow. radzyński, pow. siemiatycki, pow. bielski, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok (MK – Kondratiuk);
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 86 [MK – Kondratiuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 13, 87 %;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 1;
- ♦ etymologia nazwiska: **Kondratiuk** ≤ patr. *Kondratiuk* ≤ podl. *Kondrat* [IF], por. imię pochodzenia łacińskiego, por. *Konradus*, por. *quadratus* 'kwadratowy,

¹⁹ Nieco inną etymologię rosyjskiego imienia *Awierkij* podaje A.W. Supieranskaja: „греч. Ауэркиос возможно из а-верто 'удерживать'”, por.: А.В. С у п е р а н с к а я, *Имя – через века и страны*, Москва 2007, http://scilib.biz/psihologiya_915/mujskie-imena-62898.html

- o szerokich plecach', cerk. *Кондрат* [NPSHE], [NPR], [IF], [ССРФ], [РФ], [СРЛИ], [ЕИЗП], [БАУ], [СБІ], [АНП], [САУІ], [СУП], [СУІ];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Kondrat* – odrzucenie elementu wyłosowego *-ij*, oboczność *t' : t*, por. cerk. *Kondratij* : ros. *Kondrat*, *Kondratij*, podl. *Kondrat* : cerk. *Kondratij* [IF];
 - ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Kondratiuk* występuje najczęściej [MK – Kondratiuk]:
 - w woj. podlaskim: b. często – pow. hajnowski (86), pow. bielski (46), Białystok (37), pow. siemiatycki (23), średnio (11–15) – pow. białostocki, sporadycznie (1–5), Łomża, pow. moniecki;
 - w woj. lubelskim: b. często – pow. bialski (60), pow. hrubieszowski (35), Biała Podlaska (29), często (16–20) – Lublin (19), pow. krasnostawski, pow. radzyński, średnio (11–15) – pow. włodawski, rzadko (6–10) – Zamość, sporadycznie (1–5) – Chełm, pow. lubartowski, pow. łęczyński, pow. tomaszowski;
 - rzadziej badane nazwisko jest notowane [MK – Kondratiuk]:
 - w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, mazowieckim, opolskim, pomorskim, śląskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim;
 - badane nazwisko w miejscowych gwarach jest wymawiane w zróżnicowany sposób: gwary ukraińskie – *Kondrat'uk*, gwary białoruskie – *Kandrac'uk*; nazwisko urzędowe nie oddaje białoruskiego akania i ciekania;
 - forma graficzna nazwiska *Kondratiuk* wskazuje na jego proveniencję wschodniosłowiańską, por. element spółgłoskowy *d*, wymowa *t'* przed *u*; nie należy wykluczać wpływu rosyjskiego na formowanie się badanego nazwiska;
 - w pow. hajnowskim występuje również nazwisko: *Kondraciuk*;
 - ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Konrad* [Польск. им.], ros. *Кондрат*, war. im. *Кондратий* [Рус. им.], błrs. *Кандрат* [Бел. им.], ukr. *Кіндрат* [Укр. им.].

10. KORNILUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 1399 [MK – Korniluk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 106 powiatach i miastach [MK – Korniluk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. pow. parczewski, pow. radzyński; pow. bialski, Biała Podlaska, pow. łosicki, Siedlce, pow. siemiatycki, pow. bielski, pow. hajnowski, Białystok [MK – Korniluk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 82 [MK – Korniluk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 4, 86%;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 4;
- ♦ etymologia nazwiska: **Korniluk** ≤ patr. *Korniluk* ≤ podl. *Korniło* [IF], rzadziej *Kurniło*, cerk. *Kornilij*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Cornelius* 'rzymskie imię rodowe', por. łac. *Cornus* 'róg', gr. *Kornēlios*, cerk. *Корнилий* [NPSHE], [GEN], [IF], [WKIM], [СРЛИ], [ЕИЗП], [БАС], [БАУ], [СБІ], [САУІ], [СУІ];

- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Korniło, Kornit* – ucięcie części wygłosowej imienia -ij, wymiana spółgłosek *l* : *ł*, do skróconej formy imienia może być dodawana częśćka fleksyjna -o [IF];
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Korniluk* najczęściej występuje [MK – Korniluk]:
 - w woj. lubelskim: b. często – pow. bialski (232), Biała Podlaska (85), pow. parczewski (62), średnio (31–45) – pow. radzyński, rzadko (16–30) – Lublin, sporadycznie (1–15) – Chełm, pow. lubartowski, pow. lubelski, pow. łukowski, Opole, pow. świdnicki, pow. włodawski, pow. zamojski;
 - w woj. podlaskim: b. często – Białystok (83), pow. hajnowski (82), pow. bielski (80), często – pow. siemiatycki (50), sporadycznie (1–15) – pow. białostocki, pow. moniecki;
 - w woj. mazowieckim: b. często – pow. łosicki (69), Warszawa (68), średnio (31–45) – Siedlce (37), sporadycznie (1–15) – pow. garwoliński, pow. grójecki, pow. legionowski, pow. nowodworski, pow. ostrowski, pow. radomski, pow. siedlecki, pow. sochaczewski, pow. zachodni warszawski, pow. wołomiński, pow. wyszkowski, pow. żyrardowski;
 - badane nazwisko znacznie rzadziej jest używane [MK – Korniluk]:
 - woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
 - badane nazwisko w miejscowych gwarach wschodniosłowiańskich jest wymawiane w zróżnicowany sposób; gwary ukraińskie – *Kornyl'uk, Korn'il'uk*, gwary białoruskie – *Karn'il'uk*; nazwisko urzędowe nie oddaje jego wymowy w gwarach białoruskich (akanie) i w części gwar ukraińskich (dyspalatalizacja spółgłoski *n* przed *i*);
 - w pow. hajnowskim występuje również nazwisko: *Korneluk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Korneliusz, Kornel* [Польск. им.], ros. *Корнилий*, f. lud. *Корнил, Корней* [Рус. им.], błrs. *Карніла*, wag. im. *Каріл, Карней* [Бел. им.], ukr. *Корнелій*, wag. im. *Корнилій*, f. lud. *Корнило, Корній* [Укр. им.].

11. IGNACIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 1743 [MK – Ignaciuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 127 powiatach i miastach [MK – Ignaciuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. pow. pow. bialski, Biała Podlaska, pow. łosicki, B. pow. sokołowski, C. pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok [MK – Ignaciuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 81 [MK – Ignaciuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 4, 65%;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 6;
- ♦ etymologia nazwiska: **Ignaciuk** ≤ patr. *Ignaciuk* ≤ podl. *Ignacy*, por. także *Ignac* [IF], pol. *Ignacy*, cerk. *Ignatij*, pochodzi od łacińskiego imienia rodowego *Egnatius*, niejasnego pochodzenia, niekiedy bywa wyprowadzane z języka etruskiego,

forma *Egnatius* przekształciła się następnie w *Ignatius*, etymologia popularna łączy imię *Ignatius* z łacińskim *ignis* ‘ogień,’ niekiedy jest wyprowadzane także z łac. *ignotus* ‘niewidomy’, cerk. *Игнатуѣ* [NPSHE], [NPR], [GEN], [WKIM], [IF], [ЕИЗП], [БАУ], [СБИ], [САУ], [СУИ];

- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: *Ignacy* ≤ podl. *Ihnatij*, *Ihnat*, *Ihnacij*, *Ihnać* – odrzucenie elementu wygłosowego [IF];
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Ignaciuk* najczęściej występuje [MK – Ignaciuk]:
 - w woj. podlaskim: b. często – Białystok (178), pow. białostocki (105), często – pow. hajnowski (81), rzadko (21–40) – pow. siemiatycki, sporadycznie (1–20) – pow. augustowski, pow. bielski, pow. grajewski, Suwałki;
 - w woj. lubelskim: b. często – pow. bialski (169), średnio – Biała Podlaska (44), rzadko (21–40) – pow. chełmski, Lublin, pow. zamojski, sporadycznie (1–20) – pow. biłgorajski, pow. krasnostawski, pow. kraśnicki, pow. łukowski, pow. puławski, pow. radzyński, pow. świdnicki, pow. włodawski, pow. tomaszowski;
 - w woj. mazowieckim: b. często – pow. łosicki (143), Warszawa (92), często – pow. sokołowski (70), rzadko (21–40) – otwocki, sporadycznie (1–20) – pow. garwoliński, pow. grodziski, pow. legionowski, pow. makowski, pow. miński, pow. ostrowski, pow. piaseczyński, pow. pruszkowski, pow. siedlecki, pow. zachodni warszawski, pow. węgrowski, pow. wołomiński, pow. żuromiński, pow. żyrardowski;
 - badane nazwisko rzadziej występuje [MK – Ignaciuk]:
 - w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
 - badane nazwisko w miejscowych gwarach jest wymawiane w zróżnicowany sposób: gwary ukraińskie – *Iynat’uk*, gwary białoruskie – *Iynac’uk*; badane nazwisko nie oddaje jego wymowy zarówno w gwarach białoruskich, jak i ukraińskich powiatu hajnowskiego;
 - jest rzeczą charakterystyczną, że badane nazwisko występuje na terenie powiatu hajnowskiego wyłącznie ze spółgłoską *g*²⁰, por. *Ignaciuk* (81), *Ignatiuk* (30), tymczasem badania B. Tichoniuka dowodzą, że w okresie tworzenia się nazwisk do popularnych należały na Podlasiu północnym także imiona zawierające spółgłoskę *h*, por. *Ihnat*, *Ihnatij*, *Ihnat’*, *Ihnatko* [IF]; nazwiska typu *Ihnaciuk*, *Ihnatiuk* w przeszłości występowały, zostały jednak pod wpływem języka polskiego lub rosyjskiego zastąpione formami *Ignaciuk*, *Ignatiuk* (obce systemom obu języków *h* zostało zastąpione przez *g*);
 - w pow. hajnowskim jest również używane nazwisko *Ignatiuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Ignacy*, ros. *Игнатий* [Польск. им.], war. im. *Игнат* [Рус. им.], błrs. *Ігнат*, war. im. *Ігнацый, Ігнацій* [Бел. им.], ukr. *Ігнат*, war. im. *Ігнатій, Гнат* [Укр. им.].

²⁰ Nazwiska *Ihnaciuk*, *Ihnatiuk* w Polsce nie występują.

12. SOŁOWIANIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 178 [MK – Sołowianiuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 15 powiatach i miastach [MK – Sołowianiuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. wysokomazowiecki, pow. bielski, pow. hajnowski, Białystok; B. pow. grajewski [MK – Sołowianiuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 76 [MK – Sołowianiuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 51,3%;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 1;
- ♦ etymologia nazwiska: *Sołowianiuk* ≤ patr. *Sołowianiuk* ≤ podl. *Sołowian* [IF], *Soławes*²¹, *Soławeś*, por. także ukr. formy imienne *Sołowjan*, *Sołowejster* [CUI], cerk. *Silwan*, *Silujan*, imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Silvanus*, por. łac. *silva* 'las', cerk. *Сильван*, *Силуян*²² [NPSHE], [IF], [ЭСФ], [ССРЛИ], [КВИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [СБИ], [САУІ], [СУІ];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Sołowian* – wymiana samogłosek *e* : *o*, *i* : *o*, wymiana spółgłosek *l* : *ł*, *w* : *w'*, por. ros. *Sieliwan* [IF];
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Sołowianiuk* jest używane głównie [MK – Sołowianiuk]:
 - w woj. podlaskim: b. często – pow. hajnowski (76), Białystok (44), pow. wysokomazowiecki (15), często – pow. bielski (10), średnio – pow. grajewski (8), sporadycznie(1–3) – pow. augustowski, pow. białostocki, Łomża, Suwałki;
 - badane nazwisko sporadycznie występuje również [MK – Sołowianiuk]:
 - w woj. lubelskim, warmińsko-mazurskim, mazowieckim, pomorskim, podkarpackim;
 - badane nazwisko w miejscowych gwarach jest wymawiane w zróżnicowany sposób: *Sołowjan''uk* (gwary ukraińskie), *Soławjan''uk* (gwary białoruskie); nazwisko urzędowe nie oddaje jego wymowy w gwarach białoruskich;
 - w badanym powiecie są również używane nazwiska: *Selewoniuk*, *Sielewoniuk*, *Sieliwoniuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Sylwan* [Бел. им.], ros. *Сильван*, war. im. *Силуан*, f. lud. *Селиван* [Рус. им.], błrs. *Сільван*, war. im. *Сыльван*, f. lud. *Сіліван*.

²¹ Forma imienna *Soławes* / *Sołoweś* był notowana w niedalekiej przeszłości w okolicach Narewki. J. Szymaniuk podaje, że imię *Sołoweś* nosił jeden z mieszkańców Lewkowa Starego w poł. XVIII w., por. „W tym czasie uprawiali ziemię następujący gospodarze: [...] *Leon Ptasznik* (z synami: *Sołowiesiem* i *Hryhorem*), [...]”, J. Szymaniuk, *Piękno Ziemi Narewowskiej – Zalew Siemianówka i jego okolice. Współczesność, historia, legendy i mity* [online], www.siemianowka.pl

²² Badane nazwisko niektórzy onomaści wywodzą także od form apelatywnych, por. np. *sołowej* 'szary', stąd *sołowiej* 'słowik', por. *Этимологический словарь Фасмера* [online], <http://vasmer.narod.ru/>; *Словарь Даля* [online], <http://dal.sci-lib.com/letter019.html>; A. B r ü c k n e r, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, wyd. 2, Warszawa 1957.

13. MARCZUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 3851 [MK – Marczuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 207 powiatach i miastach [MK – Marczuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. pow. zamojski, Zamość, pow. krasnostawski, pow. chełmski, Chełm, B. Lublin; C. pow. radzyński, pow. bialski, Biała Podlaska, pow. łosicki, pow. siedlecki, Siedlce, D. pow. bielski, pow. bialski Biała Podlaska, pow. łosicki, pow. siedlecki, Siedlce, D. pow. bielski, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok [MK – Marczuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 51–75 [MK – Marczuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 1,32%–1,95%;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: poza pierwszą dziesiątką;
- ♦ etymologia nazwiska: **Marczuk** ≤ patr. *Marczuk* ≤ podl. *Marko* [IF], cerk. *Mark*, imię pochodzenia łacińskiego, por. łac. *Marcus*, interpretowane w różnorodny sposób: ‘urodzony w marcu’, ‘słaby, marny’, por. łac. *marcēre* ‘być słabym, zmarniałym’, ‘wojowniczy’, por. imię rzymskiego boga wojny Marsa, ‘poświęcony Marsowi, należący do Marsa’, ‘młotek’, por. łac. *Marcus* ‘młotek’; gr. Μάρκος (*Markos*), cerk. *Марк* [NPSHE], [NPR], [GEN], [WKIM], [IF], [CPФ], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [БАУ], [САУІ], [СУП], [СУІ]; adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Marko* – dodanie do formy wschł. elementu fleksyjnego -o [IF];
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Marczuk* ≤ należy w Polsce do często używanych, występuje najczęściej na wschodzie kraju [MK – Marczuk]:
 - w woj. lubelskim: b. często – pow. bialski (350), Biała Podlaska (189), często – pow. chełmski (99), pow. zamojski (93), Lublin (80), średnio (51–75) – pow. Chełm, pow. krasnostawski, pow. radzyński, Zamość, rzadko (26–50) – pow. świdnicki, sporadycznie (1–25) – pow. hrubieszowski, pow. janowski, pow. kraśnicki, pow. lubartowski, pow. lubelski, pow. łęczyński, pow. łukowski, pow. opolski, pow. parczewski, pow. puławski, pow. rycki, pow. tomaszowski, pow. włodawski;
 - w woj. mazowieckim: b. często – Warszawa (253), pow. łosicki (128), często – pow. siedlecki (83), średnio (51–75) – Siedlce, pow. wołomiński, rzadko (26–50) – pow. sokołowski, sporadycznie (1–25) – pow. gostyński, pow. grójecki, pow. legionowski, pow. miński, pow. nowodworski, Ostrołęka, pow. otwocki, pow. piaseczyński, Płock, pow. płoński, pow. pruszkowski, pow. sochaczewski, pow. węgrowski, pow. wyszkowski, pow. zachodni warszawski, pow. żyrardowski;
 - w woj. podlaskim: b. często – Białystok (165), pow. bielski (90), średnio (51–75) – pow. hajnowski, pow. białostocki, rzadko (26–50) – pow. siemiatycki, pow. wysokomazowiecki, sporadycznie (1–25) – pow. grajewski, pow. kolneński, Łomża, pow. sokólski, Suwałki;
 - rzadziej badane nazwisko jest notowane [MK – Marczuk]:

- w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
- badane nazwisko w miejscowych gwarach jest wymawiane jednakowo: *Marč'uk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Marek* [Польск. им.], ros. *Марк* [Рус. им.], błrs. *Марк*, f. lud. *Марка* [Бел. им.], ukr. *Марко* [Укр. им.].

14. MAKSYMIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 2751 [MK – Maksymiuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 159 powiatach i miastach [MK – Maksymiuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. pow. chełmski, Chełm, pow. włodawski, pow. radzyński, pow. bialski, Biała Podlaska, pow. łosicki; B. pow. bielski, pow. hajnowski, Białystok [MK – Maksymiuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 71 [MK – Maksymiuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 2, 58 %;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 7;
- ♦ etymologia nazwiska: **Maksymiuk** ≤ patr. *Maksymiuk* ≤ podl. *Maksym* [IF], *Maksim* [IF], pol. *Maksym*, imię pochodzenia łacińskiego, por. rzymskie imię rodowe *Maximus*, por. łac. *maximus* 'największy', gr. *Maximos*, cerk. *Максим* [NPSHE], [NPR], [GEN], [WKIM], [IF], [CPФ], [ССРФ], [ЕИЗП], [БАС], [САVI], [СУП], [CVI], [ДУП];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Maksym* – wymiana spółgłosek *s' : s*, a to pociąga za sobą wymianę samogłosek *i : y*, por. cerk. i ros. *Maksim*: w jęz. pol. *Maksym* i ukr. *Maksym* [IF];
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Maksymiuk* jest szczególnie popularne [MK – Maksymiuk]:
 - w woj. lubelskim: b. często – pow. bialski (497), Biała Podlaska (265), często – pow. radzyński (100), średnio (51–75) – pow. włodawski (65), Chełm, pow. chełmski, rzadko (26–50) – Lublin, sporadycznie (1–25) – pow. biłgorajski, pow. hrubieszowski, pow. kraśnicki, pow. lubartowski, pow. lubelski, pow. łęczyński, pow. łukowski, pow. opolski, pow. rycki, pow. parczewski, pow. Puławski, pow. świdnicki, pow. zamojski, Zamość;
 - w woj. mazowieckim: b. często – Warszawa (114), pow. łosicki (101), rzadko (26–50) – Siedlce, sporadycznie (1–25) – pow. ciechanowski, pow. garwoliński, pow. grodziski, pow. legionowski, pow. lipski, pow. nowodworski, pow. piaseczyński, Płock, pow. płoński, pow. pruszkowski, pow. przysuski, Radom, pow. radomski, pow. szydłowiecki, pow. wołomiński, pow. zachodni warszawski;
 - w woj. podlaskim: często – Białystok (99), średnio – pow. hajnowski (71), pow. bielski (66), rzadko (26–50) – pow. siemiatycki, sporadycznie (1–25) – pow. augustowski, pow. białostocki, Łomża, Suwałki, pow. wysokomazowiecki;
 - badane nazwisko jest rzadziej używane [MK – Maksymiuk]:

- w woj. dolnośląskim, łódzkim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
- w miejscowych gwarach jest wymawiane w zróżnicowany sposób: *Maksymiuk*, *Maks'im'iuk* (gwary ukraińskie), *Maks'im'iuk* (gwary białoruskie); urzędowe nazwisko nie w pełni oddaje jego wymowę gwarową;
- nazwiska *Maksymiuk* i *Maksimiuk* występują zarówno w części białorusko-, jak i ukraińskojęzycznej badanego powiatu; nazwiska te wykazują w powiecie hajnowskim zbliżoną liczebność, chociaż nazwisko *Maksymiuk* jest notowane w Polsce dziesięciokrotnie częściej niż nazwisko *Maksimiuk*; w okresie formowania się nazwisk forma *Maksim* była dwukrotnie częściej używana na Podlasiu północnym niż forma *Maksym* [IF]; należy zaznaczyć, że nazwisko podlaskie *Maksymiuk* w czasie zaborów zamieniano z reguły na *Максимюк*, a przy zmianie alfabetu z cyrylicy na polski w latach 20. XX wieku przywracano na ogół zapis zgodny z polską tradycją, por. *Максимюк* ≥ *Maksymiuk*;
- na terenie pow. hajnowskiego są również używane nazwiska: *Maksimiuk*, *Maksimum*, *Maksymuk*, *Maksimczuk*, *Maksymczuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Maksym* [Польск. им.], ros. *Максим* [Рус. им.], biał. *Максім* [Бел. им.], ukr. *Максим* [Укр. им.].

15. WAWRESZUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 90 [MK – Wawreszук];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 7 powiatach i miastach [MK – Wawreszук];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: pow. hajnowski, Białystok [MK – Wawreszук];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 68 [MK – Wawreszук];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 75, 55 %;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 1;
- ♦ etymologia nazwiska **Wawreszук** ≤ patr. *Wawreszук* ≤ podl. *Wawresz* [IF], por. także imię i nazwisko białoruskie *Ławresz*, cerk. *Ławrientij*, por. pol. *Wawrzyniec*, polonizowane także jako *Wawrzeniec*, *Ławrzyniec*, imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Laurentius*, od *Laurens* (gen. *Laurentius*) ‘mieszkaniec miasta *Laurens*’, a ta nazwa pochodzi od *laurus* ‘laur’, gr. *Λαυρέντιος* (*Laurentios*), cerk. *Лаврентиуй* [NPSHE], [GEN], [WKIM], [IF], [CHФРИ], [ЕИЗП], [БАС], [СБІ], [САУІ], [СУІ];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Wawresz* – ucięcie cząstki wyłosowej *-ij*, zamiana spółgłoski *ł* na *w*, por. np. *Ławren* : *Wawren*, dodanie sufiksu *-sz* do skróconej formy imienia *Ławren* [IF]; formy *Ławryn* : *Wawryn* to niewątpliwie rezultat skrzyżowania się form wschodniosłowiańskich i polskich pochodzących od łac. *Laurentius* [СБІ];
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Wawreszук* występuje głównie [MK – Wawreszук]:
 - w woj. podlaskim: b. często – pow. hajnowski (68), często – Białystok (10), sporadycznie – Łomża (1), pow. białostocki (1);

- badane nazwisko jest również sporadycznie używane [MK – Wawreszuk]:
 - w woj. zachodniopomorskim, warmińsko-pomorskim, mazowieckim;
- w miejscowych gwarach jest wymawiane jako *Vavreš'uk* (gwary ukraińskie) lub *Wauraš'uk* (gwary białoruskie); nazwisko urzędowe nie w pełni oddaje jego wymowę w gwarach białoruskich;
- na bazie imion nawiązujących do łac. *Laurentius*, które funkcjonują w polszczyźnie i w językach wschodniosłowiańskich, powstało wiele zróżnicowanych fonetycznie nazwisk, w tym także z sufiksem -u, imiona, które stały się podstawą tych nazwisk, wzajemnie oddziaływały na siebie, krzyżowały się, zwłaszcza na terenie Białorusi i Ukrainy, w związku z tym trudno jest niejednokrotnie ustalić rolę, jaką poszczególne języki odegrały w formowaniu się określonego nazwiska, por. *Wawreszuk* : *Ławreszuk*, *Wawryniuk* : *Ławryniuk* oparte na imionach *Ławryn* : *Wawryn*, które – jak zauważa I. Jaszkin [СБІ, с. 40] – „узниклі ў выніку ўзамадзянення ўсходнеславянскай і польскай формаў”; nie jest także wykluczone, że poszczególne imiona i nazwiska mogły ulegać transformacjom, mającym na celu dopasowanie ich do systemu języka rosyjskiego lub polskiego;
- w pow. hajnowskim są używane również nazwiska: *Ławreszuk*, *Ławreniuk*, *Wawreniuk*, *Wawryniuk*, *Wawrzieniuk*, *Wawrzyniuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Laurencjusz*, *Wawrzeniec*, *Wawrzyniec*, *Ławrzyniec* [Польск. им.], ros. *Лаврентий* [Рус. им.], bał. *Лаўрын*, war. im. *Лаўрэн*, *Лаўрэнцый*, *Лаўрэнці* [Бел. им.], ukr. *Лаврентій*, f. lud. *Лаврін* [Укр. им.].

16. WAWRZENIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 349 [MK – Wawrzieniuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 20 powiatach i miastach [MK – Wawrzieniuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. Lublin; B. pow. siemiatycki, pow. bielski, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok [MK – Wawrzieniuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 61 [MK – Wawrzieniuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 17, 48 %;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 3;
- ♦ etymologia nazwiska **Wawrzieniuk** ≤ **Wawreniuk**, patr. *Wawreniuk* ≤ podl. *Wawren* [IF], por. pol. *Wawrzeniec*, *Wawrzyniec*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Laurentius*, od *Laurens* (gen. *Laurentius*) ‘mieszkaniec miasta *Laurens*’, a ta nazwa pochodzi od *laurus* ‘laur’, cerk. *Лаврентий* [NPSHE], [NPR], [NPR], [GEN], [WKIM], [IF], [KNI], [РФПЭС], [СНФРИ], [ЕИЗП], [СБІ], [САУІ], [СУІ];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Wawren* ≥ *Wawrzen* – skrócenie formy imienia podstawowego o element wygłosowy -ec, alternacja rz : r, por. pol. *Wawrzeniec*.
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Wawrzieniuk* jest notowane głównie [MK – Wawrzieniuk]:

- w woj. podlaskim: b. często: Białystok (95), pow. bielski (75), pow. hajnowski (61), pow. siemiatycki (28), pow. białostocki (25);
- znacznie rzadziej badane nazwisko jest notowane [MK – Wawrzeniuk]:
 - w woj. lubelskim, małopolskim, mazowieckim, podkarpackim, pomorskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
- badane nazwisko w miejscowych gwarach jest wymawiane jako *Vavren''uk* (gwary ukraińskie), *Vaṭran''uk*, *Vaṭren''uk* (gwary białoruskie);
- na bazie imion pochodzących do łac. *Laurentius*, które są używane w języku polskim i w językach wschodniosłowiańskich, utworzono wiele nazwisk patronimicznych z sufikem *-uk*; w pow. hajnowskim są używane: *Wawreniuk*, *Wawreszuk*, *Wawryniuk*, *Wawrzeniuk*, *Wawrzyniuk*, *Ławreszuk*, *Ławreniuk*; różne formy imion pochodzących od łac. *Laurentius* wzajemnie oddziaływały na siebie i często krzyżowały się, zwłaszcza na polsko-wschodniosłowiańskim pograniczu językowym²³; podstawa nazwiska *Wawrzeniuk* wskazuje na polskie pochodzenie tego antroponimu, por. pol. *Wawrzeniec*; warto jednak zauważyć, że nazwisko *Wawrzeniuk* jest używane w pow. hajnowskim równolegle z nazwiskiem *Wawreniuk*, oba nazwiska w sposób zwarty występują na tym samym obszarze (pow. białostocki, bielski, hajnowski i siemiatycki); najprawdopodobniej w nazwisku *Wawreniuk* mogło dojść w przeszłości do zamiany spółgłoski *r* na *rz*, co miało na celu spolszczenie obco brzmiącej nazwy własnej, por. imię podl. *Wawren*;
- w badanym powiecie są również używane nazwiska: *Ławreszuk*, *Ławreniuk*, *Wawreniuk*, *Wawreszuk*, *Wawryniuk*, *Wawrzyniuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Laurencjusz*, *Wawrzyniec*, *Wawrzeniec*, *Ławrzyniec* [Польск. им.], ros. *Лаврентий* [Рус. им.], bał. *Лаўрын*, węg. im. *Лаўрэн*, *Лаўрэнциј*, *Лаўрэнци*, [Бел. им.], ukr. *Лаврентій*, f. lud. *Лаврін* [Укр. им.].

17. MAKSIMIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 531 [MK – Maksimiuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 34 powiatach i miastach [MK – Maksymiuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: pow. bialski, pow. siemiatycki, pow. bielski, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok [MK – Maksimiuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 60 [MK – Maksimiuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 11.30 %;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 4;
- ♦ etymologia nazwiska: **Maksimiuk** ≤ patr. *Maksimiuk* ≤ podl. *Maksim* [IF]; imię pochodzenia łacińskiego, por. rzymskie imię rodowe *Maximus*, por. łac. *maximus*

²³ W XVI w. w Kleszczelach na Podlasiu używano równolegle imion *Ławryn*, *Ławrin*, *Ławryn*, *Wawryn*, *Wawryniec*, *Ławryniec*, por.: М. Р о щ е н к о, *Як називались наші предки*, ч. 1, *Імена*, „Nad Buhom i Narwoju” 1993, nr 3–4, s. 35–37; nr 5–6.

- ‘największy’, gr. *Maximos*, cerk. *Максим* [NPSHE], [GEN], [IF], [CPΦ], [CCPΦ], [EИЗП], [CPЛИ], [CAУИ];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Maksim* – brak cech transformacji, por. cerk. i ros. *Maksim*;
 - ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Maksimiuk* występuje w Polsce najczęściej [MK – Maksimiuk]:
 - w woj. podlaskim: b. często – pow. bielski (109), Białystok (103), pow. hajnowski (60), pow. siemiatycki (53), pow. białostocki (45), sporadycznie (1–10) – pow. augustowski, pow. sokólski, pow. wysokomazowiecki;
 - w woj. lubelskim: często – pow. bialski (38), sporadycznie (1–10) – Biała Podlaska (10), Lublin, pow. włodawski;
 - w woj. mazowieckim: Warszawa (34), sporadycznie (1–10) – pow. zachodni warszawski (7), pow. ostrowski, pow. piaseczyński, pow. żurawiński;
 - badane nazwisko jest również sporadycznie używane [MK – Maksimiuk]:
 - w woj. dolnośląskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim;
 - w miejscowych gwarach jest wymawiane w zróżnicowany sposób: *Maksymijuk*, *Maks'imijuk* (gwary ukraińskie), *Maks'imijuk* (gwary białoruskie);
 - badane nazwisko noszą zarówno mieszkańcy pow. hajnowskiego, którzy posługują się gwarami białoruskimi i ukraińskimi bez dyspalatalizacji spółgłoski *s* przed *i*, jak i gwarami ukraińskimi z pełną dyspalatalizacją spółgłoski przed *i*; może to świadczyć o tym, że nazwisko to mogło ulec transformacji – rusyfikacji, szczególnie w połowie XIX wieku;
 - na terenie pow. hajnowskiego funkcjonują także nazwiska: *Maksymiuk*, *Maksimuk*, *Maksymuk*, *Maksimczuk*, *Maksymczuk*;
 - ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Maksym*, *Maks* [Польск. им.], ros. *Максим* [Рус. им.], białr. *Максім* [Бел. им.], ukr. *Максим* [Укр. им.].

18. KLIMIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 1686 [MK – Klimiuk], 1588 [SH-G];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 107 powiatach i miastach [MK – Klimiuk].
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. pow. włodawski, pow. radzyński, pow. łosicki; B. pow. hajnowski, pow. białostocki Białystok [MK – Klimiuk].
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 82 [MK – Klimiuk].
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 4,86 %.
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 6;
- ♦ etymologia nazwiska: **Klimiuk** ≤ patr. *Klimiuk* ≤ podl. *Klim* [IF], cerk. *Klimient*, imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Clēmens*, por. *clēmens* ‘miłościwy, łagodny’, gr. *Klēmentos*, cerk. *Климент* [NPSHE], [NPR], [GEN], [WKIM], [IF], [CPЛИ], [EИЗП], [БАС];

- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Klim* – ucięcie części wygłosowej imienia, por. cerk. i ros. *Klimient* (możliwe ros. formy ludowe *Климентий*, *Клим*): podl. *Klim* (używane są również formy *Klimentij*, *Klimiencij*) [IF];
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Klimiuk* jest najbardziej popularne [MK – Klimiuk]:
 - w woj. lubelskim: b. często – pow. bialski (199), pow. radzyński (164), Biała Podlaska (90), średnio – pow. włodawski (52), rzadko – pow. parczewski (40), sporadycznie (1–20) – pow. biłgorajski, Chełm, pow. chełmski, pow. lubartowski, Lublin, pow. łęczyński, pow. łukowski, pow. rycki, pow. tomaszowski;
 - w woj. mazowieckim: b. często – pow. łosicki (142), często – Warszawa (80), rzadko (1–20) Siedlce, sporadycznie (1–20) – pow. grodziski, pow. grójecki, pow. kozienicki, pow. legionowski, pow. miński, pow. nowodworski, pow. otwocki, pow. piaseczyński, pow. pruszkowski, pow. płoński, Radom, pow. siedlecki, pow. zachodni warszawski, pow. wyszkowski, pow. żyrardowski;
 - w woj. podlaskim: b. często – Białystok (129), pow. hajnowski (82), często – pow. białostocki (80), sporadycznie (1–20) – pow. bielski, pow. siemiatycki, pow. sokólski, Suwałki;
 - badane nazwisko jest mniej popularne [MK – Klimiuk]:
 - w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
 - badane nazwisko w miejscowych gwarach jest wymawiane jednakowo: *Klimi'uk*; nazwisko urzędowe oddaje jego wymowę w gwarach pow. hajnowskiego;
 - w pow. hajnowskim występuje również nazwisko: *Klimuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Klemens* [Польск. им.], ros. Климент, f. lud. *Климентий*, *Клим* [Рус. им.], błrs. *Клім*, war. im. *Клімент*, *Клімянт* [Бел. им.], ukr. *Клим*, war. im. *Климент*, *Климентій* [Укр. им.].

19. KONDRACIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 2261 [MK – Kondraciuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 137 powiatach i miastach [MK Kondraciuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: A. pow. bialski, pow. siedlecki, pow. sokołowski, pow. siemiatycki, pow. hajnowski, pow. białostocki, Białystok [MK – Kondraciuk];
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 59 [MK – Kondraciuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 2,61%;
- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 8;
- ♦ etymologia nazwiska: **Kondraciuk** ≤ patr. *Kondraciuk* ≤ podl. *Kondrat* [IF], por. także wschł. *Kondratij*; imię pochodzenia łacińskiego, por. *Konradus*, por.

quadratus 'kwadratowy, o szerokich plecach', cerk. *Кондрат* [NPSHE], [NPR], [IF], [РФПЭС], [РФ], [СРЛИ], [ЕИЗП], [БАУ], [СБІ], [САУІ];

- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego: podl. *Kondrat* – brak cech transformacji imienia., por. cerk. *Kondrat*.
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Kondraciuk* noszą najczęściej mieszkańcy województw wschodnich [MK – Kondraciuk]:
 - woj. podlaskiego: b. często – Białystok (220), pow. białostocki (114), średnio – pow. siemiatycki (74), pow. hajnowski (59), rzadko – pow. bielski (50), sporadycznie (1–25) – pow. grajewski, Łomża, pow. moniecki, pow. sokólski, pow. wysokomazowiecki;
 - woj. lubelskiego: b. często – pow. bialski (152), pow. chełmski, Lublin, Biała Podlaska, rzadko (26–50) – Biała Podlaska, pow. chełmski, Lublin, sporadycznie (1–25) – Chełm, pow. hrubieszowski, pow. krasnostawski, pow. łęczyński, pow. łukowski, pow. parczewski, pow. puławski, pow. radzyński, pow. świdnicki, pow. tomaszowski, pow. włodawski, pow. zamojski;
 - woj. mazowieckie: b. często – Warszawa (174), pow. siedlecki (133), często – pow. sokołowski (94), rzadko (26–50) – pow. łosicki, Siedlce, pow. wołomiński, sporadycznie (1–25) – pow. garwoliński, pow. legionowski, pow. miński, pow. mławski, pow. ostrowski, pow. otwocki, pow. piaseczyński, pow. płoński, pow. pruszkowski, pow. pułtuski, pow. radomski, pow. węgrowski, pow. zachodni warszawski;
 - znacznie rzadziej badane nazwisko jest używane [MK – Kondraciuk]:
 - w woj. dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, woj. warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim;
 - w miejscowych gwarach jest wymawiane w zróżnicowany sposób: *Kondrat'uk* (gwary ukraińskie), *Kandrac'uk* (gwary białoruskie); nazwisko urzędowe nie oddaje jego wymowy w gwarach ukraińskich (spółgłoska *c'* przed samogłoską *u*) i białoruskich (samogłoska *o* w pozycji nieakcentowanej); nazwisko *Kondraciuk* uległo w przeszłości spolszczeniu, por. wymianę spółgłosek *t' : c'* celem usunięcia z nazwiska cechy ruskiej;
 - w pow. hajnowskim jest również używane nazwisko: *Kondratiuk*;
- ♦ imię w sąsiednich językach literackich: pol. *Konrad* [Польск. им.], ros. *Кондрат*, war. im. *Кондратуй* [Рус. им.], błrs. *Кандрат* [Бел. им.], ukr. *Кіндрат* [Укр. им.].

20. SOŁOŚCIUK

- ♦ liczba osób noszących nazwisko w Polsce: 86 [MK – Sołościuk];
- ♦ osoby noszące nazwisko zamieszkują: w 11 powiatach i miastach [MK – Sołościuk];
- ♦ główne skupiska osób noszących nazwisko w Polsce wschodniej: pow. hajnowski, Białystok (MK – Sołościuk);
- ♦ liczba osób noszących nazwisko w pow. hajnowskim: 51 [MK – Sołościuk];
- ♦ odsetek nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim: 59, 30 %;

- ♦ miejsce pow. hajnowskiego w kraju pod względem liczby osób noszących nazwisko: 1;
- ♦ etymologia nazwiska: etymologia nazwiska *Sołościuk* nie została ostatecznie ustalona; dotychczas nazwisko to było najczęściej wyprowadzane od formy *Sołocha*, por. *Sołomieja*, gr. Σαλώμη, z hebr. שָׁלוֹם (*shalōm*) ‘pokój’ (CUI); niektórzy badacze wywodzą je od apelatywu *sołocha* ‘niechlujna kobieta’, ‘wiedźma’, ‘rusałka’, pochodzącego od imienia ukraińskiego *Sałomeja*, pol. *Salomea* [CД], [CHЛИ], [ЭРФ], [SEJP] lub częstego na Ukrainie w XVI–XVII w. imienia *Sołomonida*, por. *Sołomon*, hebr. שָׁלוֹם (*shalōm*) ‘pokój’ [CД], [PФ], [CCPФ], [CUI]; podlaskie nazwisko *Sołościuk* należałoby najprawdopodobniej wyprowadzać od rzadko używanych na tym terenie imion *Solost*, *Solosz*, *Soloszcz*, por. cerk. *Solochon* [ИМ], łac. *Sallustius* [IF]:
 - a) **Sołościuk** ≤ patr. *Sołościuk* ≤ podl. *Sołost*, *Solost* [IF], [KMR], pol. *Salustiusz* [ЕИЗП]; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Sallustius*²⁴ [NPSHE], [IF], [PФПЭС];
 - b) **Sołościuk** ≤ patr. *Sołościuk* ≤ podl. *Solosz*, *Soloszcz* [IF], por. cerk. *Sołochon*; imię pochodzenia niejasnego, najczęściej wyprowadzane z języka greckiego²⁵; w języku greckim ma znaczenie ‘zasypany, zabity kamieniami’²⁶ [NPSHE], [ЭСФ], [CД], [CHФРИ], [ЕИЗП], [СБИ], [САУИ];
- ♦ adaptacja imienia do przyjmującego systemu językowego:
 - a) podl. *Sołost*, *Solost* ≤ *Salustian* – ucięcie wygłosowej części imienia, wymiana *a : o i u : o*, por. *Salustian* ≤ (łac. *Sallustius*) : *Solost*, *Sołost* [IF];
 - b) podl. *Solosz*, *Soloszcz* – ucięcie wygłosowej części imienia, wymiana spółgłosek *ł : l*, pojawienie się spółgłoski *sz* na miejscu *ch*, por. cerk. *Sołochon* : podl. *Solosz* / *Soloszcz* [IF];
- ♦ funkcjonowanie nazwiska:
 - nazwisko *Sołościuk* występuje w Polsce głównie [MK – Sołościuk]:
 - w woj. podlaskim: b. często – pow. hajnowski (51), średnio – Białystok (7), sporadycznie – pow. białostocki (3), pow. siemiatycki (1);
 - badane nazwisko sporadycznie jest również używane (MK – Sołościuk):
 - w woj. mazowieckim, śląskim, dolnośląskim, lubelskim;
 - badane nazwisko w miejscowych gwarach jest wymawiane w zróżnicowany sposób: *Sołos’t’uk* (gwary ukraińskie), *Sałas’c’uk* (gwary białoruskie); na-

²⁴ B. Tichoniuk wymienia występujące na Podlasiu w XVI–XVIII w. imiona *Salustian*, *Solost* i *Sołost*, por.: B. T i c h o n i u k, *Imiona...*

²⁵ Imię cerk. *Sołochon* jest wyprowadzane przez niektórych badaczy rosyjskich z języka hebrajskiego; por.: *Именатор* [online], www.imenator.ru/mujskie/

²⁶ W dotychczasowych opracowaniach nazwisko *Sołościuk* wyprowadzane było najczęściej od *Sołocha*, por. *Sołomieja*, gr. Σαλώμη, z hebr. שָׁלוֹם (*shalōm*) ‘pokój’, por. I. I. Т р і й н я к, *Словник українських імен*, Київ 2005; niektórzy badacze wyprowadzają to nazwisko od apelatywu *sołocha* ‘niechlujna kobieta’, ‘wiedźma’, ‘rusałka’, pochodzącego od *Sałomeja*, por.: *Словарь Даля...*; *Энциклопедия русских фамилий* [online], www.az-design./index.shtml?Projects&AzBook&src/001/028; A. B r ü c k n e r, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, wyd. 2, Warszawa 1957, lub częstego na Ukrainie w XVI–XVII w. imienia *Sołomonida*, por. *Sołomon*, hebr. שָׁלוֹם (*shalōm*) ‘pokój’ *Словарь Даля...*; Б.О. У н б е г а у н, *Русские фамилии*, Москва 1989; I. I. Т р і й н я к, *op. cit.*

zwisko urzędowe nie oddaje jego wymowy gwarowej; nazwisko urzędowe *Sołóściuk* to rezultat dopasowania wariantu ruskiego tego nazwiska do fonetyki i ortografii języka polskiego;

♦ imię w sąsiednich językach literackich:

- a) pol. *Salustiusz*²⁷ [IF], w językach wschodniosłowiańskich nie występuje;
- b) pol. – brak, w językach wschodniosłowiańskich *Sołochon* należy do imion dawnych, współcześnie niepopularnych, zachowało się jednak w podstawach słowotwórczych licznych nazwisk w Rosji oraz na Ukrainie i Białorusi, por. m.in. nazwiska *Sołostiuk*, *Sołostow*, *Sołostij*, *Sołostiej*, *Sołostjew*, *Sołostow*, *Sołoszczuk* [ИФ].

5. Wnioski

1. Zetknięcie się ze sobą na Podlasiu dwóch sąsiednich kultur – polskiej i ruskiej – i ich wzajemne przenikanie wpłynęły na ukształtowanie się na tym terenie specyficznego systemu antroponimicznego.

2. Antroponimia badanego terenu wykazuje znaczne zróżnicowanie zarówno pod względem struktury miejscowych nazw osobowych, jak też pochodzenia występujących w nich podstaw słowotwórczych.

3. W zachodniej części Podlasia, którą zamieszkiwała głównie drobna szlachta mazowiecka, w tym również zubożała szlachta zagrodowa, dominowały imiona pochodzenia łacińskiego, a nazwiska tworzone najczęściej od toponimów i apelatywów. We wschodniej części Podlasia, którą przeważnie zamieszkiwali chłopci pochodzenia ruskiego, zdecydowanie przeważały imiona pochodzenia greckiego i bazujące na nich nazwiska o charakterze patronimicznym.

4. Pow. hajnowski w woj. podlaskim w przeważającej części zamieszkuje ludność białorusko- i ukraińskojęzyczna wyznania prawosławnego. Są to przeważnie potomkowie osadników przybyłych na ten teren przed wiekami spod Świsłoczy i Wołkowyska oraz z Polesia i Wołynia.

5. Do najbardziej popularnych w prawosławnych społecznościach powiatu hajnowskiego należą nazwiska utworzone za pomocą wschodniosłowiańskiego formantu *-uk*. Ten formant przejawia największą aktywność w południowej części powiatu, która w zdecydowanej większości została zasiedlona przez Rusinów napływających z południa – znad Bugu i z Polesia. Formant *-uk* jest natomiast mniej aktywny w północnej części powiatu, gdzie osiedlała się ludność spod Świsłoczy, Wołkowyska i Grodna.

6. Imiona kanoniczne, na których opierały się nazwiska patronimiczne, mogły być poddane transformacji dopasowującej je do struktury fonetycznej przyjmującego systemu językowego. Formy zmodyfikowane imion cerkiewnych, bardzo rozpowszechnione w okresie formowania się na Podlasiu nazwisk, a dzisiaj już często zapomniane, nie zniknęły bezpowrotnie, utrwaliły się bowiem w nazwiskach mieszkańców tego regionu.

7. Niektóre nazwiska podlaskie zostały przekształcone administracyjnie na prośbę nosiciela nazwiska lub bez jego wiedzy w wyniku polszczenia, rusyfikacji i błędów popełnianych przez urzędników.

²⁷ Por. także polskie nazwiska typu *Soloch* [MK – Soloch], *Solosz* [MK – Solosz].

8. Funkcjonujące w powiecie hajnowskim nazwiska patronimiczne na *-uk* zostały utworzone prawie wyłącznie od imion wschodniosłowiańskich, najczęściej pochodzenia greckiego (50%), rzadziej łacińskiego (21%) i hebrajskiego (23%). Do sporadycznych natomiast należą nazwiska powstałe od imion pochodzenia słowiańskiego (4%) i aramejskiego, egipskiego, germańskiego, perskiego (2%).

9. Spośród 440 nazwisk patronimicznych z formantem *-uk* zaledwie 93 nazwiska zostały utworzone od imion cerkiewnych pochodzenia łacińskiego.

10. Wśród 88 nazwisk popularnych (powyżej 50 nosicieli) z formantem *-uk* funkcjonujących na terenie powiatu hajnowskiego jedynie 21 zostało utworzonych od imion kanonicznych pochodzenia łacińskiego.

11. Wśród 47 najbardziej popularnych w powiecie hajnowskim nazwisk (ponad 100 nosicieli) zaledwie 7 zostało utworzonych od imion pochodzenia łacińskiego.

12. Powiat hajnowski pod względem liczby nosicieli badanych nazwisk zajmuje w Polsce:

1 miejsce – *Wawreszuk* (75,55%), *Sołóściuk* (59,30%), *Sołowianiuk* (51,30%), *Owerczuk* (33,57%), *Leoniuk* (25,30%), *Kondratiuk* (13,87%);

2 miejsce – brak;

3 miejsce – *Wawrzeniuk* (17,48%), *Romaniuk* (6,95%), *Antoniuk* (5,16%);

4 miejsce – *Maksimiuk* (11,30%), *Pawluczuk* (9,29%), *Martyniuk* (6,20%), *Korniluk* (4,86%), *Romańczuk* (4,42%);

5 miejsce – *Łukaszuk* (7,80%);

6 miejsce – *Klimiuk* (4,86%), *Ignaciuk* (4,65%);

7 miejsce – *Maksymiuk* (2,58%);

8 miejsce – *Kondraciuk* (2,61%);

9 miejsce – brak;

10 miejsce – brak;

poza pierwszą dziesiątką – *Marczuk* (1,32%–1,95%).

13. Badane nazwiska charakteryzują się na ogół wysoką liczebnością zarówno w powiecie hajnowskim, jak i w całym kraju, por.: *Romaniuk* 360, w kraju 5181; *Pawluczuk* 206, w kraju 2217; *Romańczuk* 156, w kraju 3515; *Martyniuk* 137, w kraju 2210; *Łukaszuk* 126, w kraju 2615; *Leoniuk* 190, w kraju 750; *Antoniuk* 106, w kraju 2054.

14. Największe skupiska osób noszących badane nazwiska znajdują się na terenie wschodniej Polski, głównie we wschodnich powiatach woj. podlaskiego, lubelskiego i mazowieckiego. Nazwiska *Ignaciuk*, *Kondraciuk*, *Korniluk*, *Klimiuk*, *Łukaszuk*, *Maksymiuk*, *Marczuk*, *Romaniuk* i *Romańczuk* charakteryzują się wysoką liczebnością w trzech wymienionych województwach. Nazwiska *Antoniuk*, *Kondratiuk*, *Martyniuk* i *Pawluczuk* należą do popularnych w woj. podlaskim i lubelskim, nie są natomiast zbyt liczne w woj. mazowieckim. Nazwiska *Leoniuk*, *Owerczuk*, *Sołowianiuk*, *Wawreszuk*, *Wawrzeniuk*, *Maksimiuk* i *Sołóściuk* są stosunkowo liczne w województwie podlaskim, tymczasem w pozostałych dwóch województwach nie występują lub należą do sporadycznych.

15. Obserwujemy nierównomierne rozmieszczenie osób noszących badane nazwiska na terenie województwa podlaskiego. Prawie wszystkie tego rodzaju nazwiska wykazują wysoką liczebność zarówno w powiecie hajnowskim, jak

i bielskim. Niektóre z tych nazwisk są jednocześnie popularne w powiecie siemiatyckim, por. np. *Romaniuk, Korniluk, Leoniuk*, a inne w powiecie białostockim, por. *Antoniuk, Łukaszuk, Marczuk, Romańczuk, Wawrzieniuk, Maksimiuk*. Do nielicznych należą nazwiska popularne we wszystkich wymienionych powiatach, por. *Kondratiuk, Martyniuk, Pawluczuk, Kondratiuk*. Nazwiska *Ignaciuk, Klimiuk* są stosunkowo często używane w pow. hajnowskim i białostockim, natomiast nazwiska *Sołóściuk* i *Wawreszuk* wysoką liczebność wykazują tylko na terenie powiatu hajnowskiego.

6. Bibliografia

Słowniki i opracowania w języku polskim

- [IF] – B. Tichoniuk, *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od XVI wieku do roku 1839*, Zielona Góra 2000.
 [KMR] – M. Roszczenko, *Kleszczele*, Bielsk Podlaski–Kleszczele 2002.
 [KNI] – J. Bubałk, *Księga naszych imion*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1993.
 [NIG] – J. Grzenia, *Nasze imiona*, Warszawa 2002.
 [NPR] – K. Rymut, *Nazwiska Polaków*, Kraków 1991.
 [NPSHE] – K. Rymut, *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, t. 1, (A–K), t. 2, (L–Ż), Kraków 1999–2001.
 [SEJP] – A. Brückner, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, wyd. 2, Warszawa 1957.
 [SHNO] – Z. Abramowicz, L. Citko, L. Dacewicz, *Słownik historycznych nazw osobowych i elementów identyfikacyjnych Białostoczczyzny (XV–XVII wiek)*, Białystok 1997.

Słowniki i opracowania w języku białoruskim, ukraińskim i rosyjskim

- [АНП] – У. Ліпскі, *Аповесць пра нашы прозвішчы*, Мінск 2006.
 [БАС] – М.В. Бірыла, *Беларуская антрапанімія*, Мінск 1982.
 [БАУ] – М.В. Бірыла, *Беларуская антрапанімія. Уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы*, Мінск 1966.
 [БУІ] – В. Шур, *Беларускія ўласныя імёны*, Мінск 1998.
 [ВІЛ] – Л.Г. Скрипник, Н.В. Дзятківська, *Власні імена людей*, Київ 2005.
 [ДУП] – Ю.К. Редько, *Довідник українських прізвищ*, ред. І. Варченко, Київ 1968.
 [РФ] – Б.О. Унбегун, *Русские фамилии*, Москва 1989.
 [РФПЭС] – Ю.А. Федосюк, *Русские фамилии. Популярный этимологический словарь*, Москва 2004.
 [САУІ] – А.К. Усціновіч, *Слоўнік асабовых уласных імён*, Мінск 2011.
 [СБІ] – І.Я. Яшкін, *Слоўнік беларускіх імёнаў*, Мінск 2009.
 [СНЛИ] – И.А. Кюршунова, *Словарь некалендарных личных имён, прозвищ и фамильных прозваний северо-западной Руси XV–XVII вв.*, Санкт-Петербург 2010.
 [СНФРИ] – А.В. Суперанская, *Словарь народных форм русских имён*, Москва 2010.
 [СРЛИ] – Н.А. Петровскій, *Словарь русских личных имён*, Москва 2005.
 [ССРФ] – И.М. Ганжина, *Словарь современных русских фамилий*, Москва 2001.
 [СУІ] – І.І. Трійняк, *Словник українських імен*, Київ 2005.
 [СУП] – Ю.К. Редько, *Сучасні українські прізвища*, Київ 1966.

Strony internetowe

- [GEN] – J. Stankiewicz, *Genealogia, Przodkowie, badania genealogiczne, forum dyskusyjne. Etymologia nazwisk* [online], www.stankiewicz.com/index.php?kat=44
 [MK] – *Moikrewni.pl* [online], www.moikrewni.pl/mapa/
 [WKI] – *Wielka księga imion* [online], <http://leksykony.interia.pl/imiona>
 [WKIM] – I. Marcinkovič, *Wielka księga imion* [online], www.weltbild.pl/wielka-ksiega-imion_p11428935.html

- [Бел. им.] – *The Kurufin's Castle* 2008–2010. *Европейские имена: значение и происхождение. Белорусские имена* [online], <http://kurufin.narod.ru/html/Belarusian.html>
- [ЗИФ] – *Значение фамилии – узнай происхождение, историю своей фамилии* [online], www.nominic.ru
- [ИФ] – *История фамилии* [online], www.familii.ru/onomastika/spravka/3420-r
- [КВИ] – *Кладовая Веков. Имена* [online], <http://kladovay.ucoz.ru/publ/146>
- [Польск. им.] *The Kurufin's Castle* 2008–2010. *Европейские имена: значение и происхождение. Польские имена* [online], <http://kurufin.narod.ru/html/polish.html>
- [ПЦИ] – *Полный церковный именовослов* [online], <http://supercook.ru/name-imenoslov.html>
- [Рус. им.] *The Kurufin's Castle* 2008–2010. *Европейские имена: значение и происхождение. Русские имена* [online], <http://kurufin.narod.ru/html/rus.html>
- [СД] – *Словарь Даля* [online], <http://dal.sci-lib.com/letter019.html>
- [СРФ] – *Словарь русских фамилий* [online], www.nazovite.ru/rus_lastnames/
- [ССРЛИ] – И. М е л ь н и к о в, *Словарь-справочник русских личных имён* [online], <http://lib.rus.ec/b/167653/read>
- [Укр. им.] *The Kurufin's Castle* 2008–2010. *Европейские имена: значение и происхождение. Украинские имена* [online], <http://kurufin.narod.ru/html/ukrainian.html>
- [ЭРФ] – *Энциклопедия русских фамилий* [online], www.az-design.ru/index.shtml?Projects&AzBook&src/001/028
- [ЭСФ] – *Этимологический словарь Фасмера* [online], <http://vasmer.narod.ru/>

Michał Sajewicz

Popular patronymic surnames ending in -uk derived from names of Latin origin in the Hajnówka district, region of Białystok

Abstract

The aim of the article is to describe popular patronymic surnames ending in -uk derived from names of Latin origin used in the Hajnówka district in the region of Białystok. The vast majority of the district residents are Orthodox and speak a Ukrainian or Belarusian dialect. The article addresses the following specific objectives:

- Determine the number of people using a given surname in Poland ;
- Determine the number of districts and major cities where the bearers of a particular surname live;
- Identify the districts and major cities where the name is most common;
- Determine the main clusters of people wearing a surname in eastern Poland;
- Determine the number of bearers of a given surname in the Hajnówka district;
- Determine the proportion of bearers of a given surname in the county Hajnówka compared to the population of Poland;
- Rank the Hajnówka district in terms of the number of people bearing a given surname in Poland ;
- Establish the etymology of the surnames;
- Describe the adaptation of the name which the surname is based on to the system of the recipient language ;
- Provide a brief description of the functioning of the surname, including changes to its spelling;
- Provide counterparts of the name the surname is based on in neighbouring literary languages.